

Lahti

***Opas: Yrityksen
ensimmäiset
askeleet
luontotyöhön***

2026

OPAS

Alkusanat

Luontokato on yksi aikamme keskeisimmistä ympäristöhaasteista, ja sen pysäyttäminen edellyttää konkreettisia toimia kaikilta yhteiskunnan toimijoilta. Lahden kaupunki on asettanut kunnianhimoisen tavoitteen olla luontopositiivinen vuoteen 2030 mennessä ja kehittää käytäntöjä, joilla luonnon monimuotoisuutta voidaan vahvistaa osana kaupunkikehitystä, elinkeinoelämää ja arjen toimintaa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kaupungin, yritysten ja muiden toimijoiden tiivistä yhteistyötä.

Yrityksillä on merkittävä rooli luonnon monimuotoisuuden edistämisessä. Käytännön toteutusta hidastavat usein epäselvyydet siitä, mitä kannattaa tehdä, missä ja millä tasolla, sekä miten luontotoimien vaikuttavuutta voidaan arvioida uskottavasti. Lahden kaupunki haluaa tukea siinä, että Lahden alueen yritykset saavat lisää tietoa luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen liittyen ja ryhtyvät toimiin luontotyön lisäämiseksi.

Lahden kaupunki ja Ramboll Finland ovat laatineet tämän oppaan tukemaan yritysten osallistumista kaupungin luontotyöhön ja helpottamaan siirtymistä tavoitteista konkreettisiin luontotekoihin. Lahden kaupunki on vastannut oppaan lopullisesta muotoilusta.

Sisällysluettelo

1. Johdanto luontotyöhön ja sen merkitykseen yrityksille
2. Yrityksen luontotyön ensimmäiset vaiheet

1. Johdanto luontotyöhön ja sen merkitykseen yrityksille

1.1. Miksi luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on yrityksille oleellista

1.2. Miten opasta kannattaa hyödyntää

1.1. Miksi luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on yrityksille oleellista

Yritykset ovat riippuvaisia luonnosta (luonnonvaroista), ja samalla yritystoiminta aiheuttaa vaikutuksia luontoon. Luonnosta voimakkaimmin riippuvaisia toimialoja ovat rakennusala, maatalous- ja elintarvikeala, metsätalous ja -teollisuus, sekä tekstiiliteollisuus. Myös muiden toimialojen yritykset hyödyntävät vähintään välillisesti luonnonvaroja arvoketjunsä kautta tai käyttämällä muiden tuottamia hyödykkeitä.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen liittyvät riskit liittyvät luonnonvarojen vähenemisen myötä suoraan liiketoiminnan edellytyksiin, tai saatavilla olevaan rahoitukseen. Luontovaikutusten tunnistaminen ja toimet luontokadon hillitsemiseksi kuuluvat osaksi vastuullista liiketoimintaa.

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. EU:n strategiaa edistetään Suomessa kansallisella luonnon monimuotoisuusstrategialla, joka on parhaillaan valmisteilla ympäristöministeriössä. Strategian keskeisenä osana on ennallistamisasetus, jonka tavoitteena on ennallistaa ekosysteemejä ja elinympäristöjä sekä mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden elpymisen. Asetuksen kautta jäsenmaille tulee sitovia tavoitteita ja velvoitteita parantaa luonnontilaa metsissä, soilla, virtavesissä sekä maatalous- ja kaupunkiympäristöissä. Kansalliset ennallistamissuunnitelmat laaditaan elokuuhun 2026 mennessä. Ennallistamisasetus ei tule koskemaan vain julkista sektoria, myös yrityksillä tulee olemaan keskeinen rooli sen toimeenpanossa.

1.1. Miksi luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on yrityksille oleellista

EU-tasoinen CSRD -direktiivi eli Corporate Sustainability Reporting Directive luo pohjaa yritysten vastuullisuus- ja kestävyysraportoinnin yhtenäistämiseksi ja lisäämiseksi. Suurempien pörssilistattujen yritysten tulee raportoida direktiivin mukaisesti sosiaalisista ja ympäristötoimistaan, sekä niiden vaikutuksista ihmisiin ja luontoon. Huomioitavaa on, että myös pienemmällä listaamattomilla yrityksillä voi olla vastuita raportoida suuremmille asiakasyrityksilleen toimitusketjuvastuiden vuoksi nyt tai tulevaisuudessa.

Luonnon monimuotoisuustyön tueksi on olemassa myös vapaaehtoisia kansainvälisiä viitekehyksiä, kuten Science Based Targets for Nature (SBTN) ja Taskforce for Nature-related Financial Disclosures (TNFD).

Luontokato on kansainvälinen kriisi, mutta se ilmenee ja ratkaistaan paikallisesti. Suomessa suoraan luontoon vaikuttavat eniten maankäytön muutos, ilmastonmuutos, vesistöjen ravinnepäästöt ja vieraslajit. Suomessa esiintyvistä luontotyypeistä lähes puolet on luokiteltu uhanalaiseksi ja maassamme esiintyvistä lajeista puolestaan joka yhdeksäs on uhanalainen. Suomessa aiheutuva luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen voidaan pysäyttää ainoastaan Suomessa.

1.2. Miten opasta kannattaa hyödyntää

Tämä opas on laadittu tukemaan yrityksiä luontotyön aloittamisessa ja kehittämisessä käytännönläheisellä tavalla. Oppaan tavoitteena on selkeyttää mistä luontotyössä on kyse, mihin yrityksen kannattaa kiinnittää huomiota ja miten luontotyötä voi edistää vaiheittain omista lähtökohdista käsin. Oppaan sisällön ymmärtäminen ei edellytä aiempaa luonto-osaamista. Oppaan eri osiot tukevat toisiaan, mutta niitä voi hyödyntää joustavasti ja valikoiden.

Yritykset ovat eri lähtötilanteissa. Luontotyön voi aloittaa usealla tavalla riippuen resursseista, toiminnasta ja tavoitteista. Tämä opas ei tarjoa yhtä kaikille yrityksille sopivaa mallia luontotyöhön, mutta auttaa yrityksiä löytämään tarkoituksenmukaiset tavat edetä luontotyössä. Tärkeintä on ottaa ensimmäinen askel ja edetä kohti käytännön tekoja, jotka vahvistavat luonnon monimuotoisuutta osana yrityksen arkea ja päätöksentekoa.

Opasta lukiessa pidä mielessä:

- Voit keskittyä niihin oppaan osioihin, jotka ovat yrityksesi toiminnan kannalta olennaisimpia
- Oppaan eri osiot tukevat toisiaan, mutta niitä voi käyttää myös erillisinä kokonaisuuksina
- Opas tarjoaa konkreettisia työvaiheita ja esimerkkejä luontotyöstä, mutta ei valmista toimintamallia erilaisille yrityksille

2. Yrityksen luontotyön ensimmäiset vaiheet

- 2.1. Miten arvioida lähtötilanne ja tarvittavat resurssit luontotyöhön
- 2.2. Henkilöstön osallistaminen
- 2.3. Toimitilojen luontovaikutukset
- 2.4. Toimenpiteet yrityksen tontilla (rakennettu ja luonnonympäristö)
- 2.5. Arvoketjun luontovaikutukset
- 2.6. Hyödyllisiä ohjeita ja työkaluja luontotyön aloittamiseen

2.1. Miten arvioida lähtötilanne ja luontotyöhön tarvittavat resurssit

Yrityksen luontotyö voi kohdistua sekä omaan tonttiin ja toimitiloihin että arvoketjuun. Näitä tarkastellaan hieman eri näkökulmista, mutta eteneminen on mahdollista jäsentää saman perusprosessin avulla. Paikallisessa luontotyössä painopiste on yrityksen omassa päätösvallassa olevien alueiden luontovaikutusten, luontoarvojen ja kehittämismahdollisuuksien tunnistamisessa. Arvoketjussa tarkastelu kohdistuu laajemmin yrityksen toimintaan liittyviin luontoriippuvuuksiin ja -vaikutuksiin arvoketjun eri vaiheissa ja sijainneissa. Vaiheittainen eteneminen auttaa kohdentamaan luontotyötä hallitusti ja valitsemaan yritykselle sopivimmat askeleet.

1. Kartoita nykytilanne

- Tunnista yrityksen tontin ja toimitilojen keskeiset luontovaikutukset ja luontoarvot.
- Tunnista yrityksen arvoketjun olennaiset luontoriippuvuudet* ja -vaikutukset.

2. Määritä tavoite

- Aseta luontotyölle suunta: mitä on tarkoitus saavuttaa ja miksi sekä millä aikajänteellä asetetut tavoitteet halutaan saavuttaa.

3. Konkretisoi tavoite

- Päätä toimenpiteet, joilla asetettuihin tavoitteisiin voidaan päästä.
- Valitse toimenpiteille soveltuvat mittarit.

4. Määritä toimenpiteille vastuuhenkilöt

- Päätä, kuka vastaa toimenpiteistä. Hyödynnetäänkö yrityksen omia henkilöresursseja, käytetäänkö ulkopuolisia palveluita vai tehdäänkö yhteistyötä.

*Luontoriippuvuuksilla tarkoitetaan niitä luonnon tarjoamia ekosysteemipalveluja, joista yrityksen toiminta tai arvoketju on riippuvainen, kuten raaka-aineet, vesi tai pölytys.

2.2. Henkilöstön osallistaminen

Henkilöstö on keskeinen sidosryhmä yrityksen luontotyössä. Henkilöstön osallistaminen tukee yrityksen luontotyön etenemistä kaikissa prosessin vaiheissa nykytilan tunnistamisesta toimenpiteiden toteutukseen ja seurantaan. Henkilöstön tietoisuus ja ymmärrys tukevat luontotavoitteiden saavuttamista ja auttavat viemään luontotyön käytäntöön osaksi yrityksen arkea. Henkilöstön osallistaminen kannattaa mitoittaa yrityksen koon ja resurssien mukaan. Pienet, toistuvat arjen teot ovat usein vaikuttavampia kuin yksittäinen suuri kampanja.

Miksi henkilöstöä kannattaa osallistaa:

- lisää ymmärrystä yrityksen luontovaikutuksista ja -tavoitteista
- tukee toimenpiteiden käytännön toteutusta
- vahvistaa sitoutumista ja jatkuvuutta

Käytännön keinoja osallistamiseen

- Tietoisuuden lisääminen: Lyhyet, yrityksen toimintaan räätälöidyt koulutukset eri kohderyhmille (esim. hankinta, suunnittelu, johto).
- Selkeä perustietopaketti: Perehdytystilaisuus tai starter kit -paketti, joka sisältää mitä on luonnon monimuotoisuus, miksi se on yritykselle tärkeää ja miten se kytkeytyy yrityksen toimintaan ja työntekijöiden työhön.
- Mikro-oppiminen arjessa: Napakat sisällöt (esim. artikkeli, video, nosto intrassa), jotka pitävät aiheen säännöllisesti esillä ilman suurta ajankäyttöä.
- Havaintojen ja ideoiden kerääminen: Henkilöstön paikallistuntemuksen ja arjen havaintojen hyödyntäminen luontovaikutusten, -riskien ja mahdollisten toimenpiteiden tunnistamisessa (esim. työpaja, kysely tai ideaseinä).
- Luontotoimenpiteisiin osallistuminen: Talkoot, hoitotempaukset tai pilottikohteet yrityksen tontilla tai kaupungin osoittamassa kohteessa.

2.3. Toimitilojen luontovaikutukset

Yrityksen toimitilojen luontovaikutukset syntyvät sekä fyysisistä ratkaisuksista että arjen käytännöistä. Rakennukset, piha-alueet ja niiden käyttö ovat vuorovaikutuksessa ympäröivän luonnon kanssa, ja yrityksen valinnoilla voidaan joko heikentää tai vahvistaa paikallista luonnon monimuotoisuutta. Koska toimitilat ovat usein yrityksen omassa päätösvallassa, ne tarjoavat luontevan lähtökohdan luontotyön aloittamiselle.

Toimitilojen luontovaikutukset liittyvät usein:

- Veteen ja maaperään
 - veden käyttö, hulevedet ja maaperän tiivistyminen vaikuttavat paikallisiin ekosysteemeihin
- Kasvillisuuteen ja lajistoon
 - kasvivalinnat, valaistus ja hoitokäytännöt vaikuttavat pölyttäjiin ja muuhun lajistoon
- Toimitilojen käytäntöihin
 - jäte- ja kierrätysratkaisut, hankinnat sekä energia- ja vesikäytännöt vaikuttavat luonnonvarojen käyttöön ja kuormitukseen

Mitä tämä tarkoittaa yritykselle:

Toimitilojen luontovaikutusten tunnistaminen auttaa yritystä ymmärtämään, missä kohdin oma toiminta on vuorovaikutuksessa luonnon kanssa ja mihin luontotyön toimenpiteet kannattaa ensisijaisesti kohdentaa. Yrityksen tontti voi joko heikentää tai vahvistaa paikallista luonnon monimuotoisuutta ja valinnat pihasuunnittelussa, hoitokäytännöissä ja arjen toimintatavoissa ovat keskeisiä. Pienilläkin arjen käytäntöihin liittyvillä valinnoilla voidaan tukea luontotyön tavoitteita.

2.4. Toimenpiteet yrityksen tontilla

Nykytilan kartoittaminen

Ennen kuin luontotyön toimenpiteistä päätetään, on tärkeää tunnistaa tontin nykyiset luontoarvot ja luonnon tila. Onko tontti jo valmiiksi arvokas, vaatiiko se ennallistamista tai kokonaan uusien elinympäristöjen luomista? Jos yritys on maanomistaja, päätöksenteko on suoraviivaisempaa. Jos yritys vuokraa tonttia kaupungilta, muista olla yhteydessä kaupunkiin mieluiten jo toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa.

- Hyödynnä avointa paikkatietoa. Esimerkiksi [Suomen ympäristökeskus](#), [Maanmittauslaitos](#), [GTK](#) ja [Metsäkeskus](#) sekä [Suomen Lajitietokeskus](#) tarjoavat ladattavia luontopaikkatietoaineistoja. [Paikkatietoikkunassa](#) on mahdollista tarkastella luontoaineistoja kartalla.
- Pyydä kaupungilta lähialueeseen liittyviä luontotietoja. Kokoa tontilla aiemmin tehdyt luontoraportit tai muut luontoselvitykset.
- Laadi selkeä tarjouspyyntö tarvittavista luontoselvityksistä. Pyydä selvityksen toteutus [Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaan](#) mukaisesti.
- Tunnista tontilla esiintyvät luonnolle arvokkaat piirteet sekä heikentävät tekijät, kuten vieraslajit. Huomioi myös tonttia ympäröivä luonto: mitä elinympäristöjä lähialueella on – esimerkiksi metsää, niittyjä tai vesistöjä. Jos tontilla on samoja piirteitä, niitä voi kehittää, tai jos ne uupuvat, niitä voi tuoda tontille.
- Hyödynnä luonnon nykytilan arvioinnissa esimerkiksi seuraavia mittareita:
 - Luonnonarvohehtaarit (Iha) [luonnonympäristöille](#) ja [rakennetun ympäristön luontotyypeille](#)
 - Biodiversiteettipisteet ([Biodiversity Metric](#))
 - Laadulliset arviot luontoselvityksistä (luontoarvoluokitus)

2.4. Toimenpiteet yrityksen tontilla

Toimenpiteiden valinta rakennetulla tontilla

Kun tontin luontoarvot ja heikentävät tekijät on tunnistettu, voidaan suunnitella parhaiten soveltuvat ja vaikuttavimmat toimenpiteet. Rakennetuilla alueilla on potentiaalia lisätä luontoarvoja ja sopivilla toimenpiteillä voidaan kytkeä tonttia ympäröiviä luonnonympäristöjä yhteen. Myös kaupunkiluontoon voidaan tuoda uhanalaisten lajien tai luontotyyppien elinympäristön piirteitä.

Vaali ja vahvista luontoarvoja rakennetussa ympäristössä: esimerkkejä toimenpiteistä

- Lisää arvokkaille lajeille elinympäristöjä ja tärkeitä rakennepiirteitä (liito-orava-, lepakko-, ja linnunpöntöt, pölyttäjäkasvillisuus ja lahopuun lisääminen)
- Lisää läpäiseviä pintoja ja hallitse hulevesiä luonnonmukaisesti
- Säilytä kolopuut ja lahopuut, lisää lahopuuta viheralueille
- Rakenna hulevesikosteikko
- Perusta uusia niittyjä, muuta hoidetut nurmet niityiksi
- Perusta suojavyöhykkeitä pienvesien varteen
- Lisää kaupunkivihreää ja tue ekologista verkostoa: istuta kotoperäisiä puita, pensaita ja pensasaitoja, lisää viherkattoja ja viherseiniä
- Tue pölyttäjiä: lisää kotoperäistä pölyttäjäystävällistä kasvillisuutta, kevätkukkijoita ja istutuslaatikoita
- Torju haitalliset vieraslajit lajikohtaisten [torjuntaohjeiden mukaisesti](#)

2.4. Toimenpiteet yrityksen tontilla

Toimenpiteiden valinta luonnontilaisemmalla tontilla

Kun tontin luontoarvot ja heikentävät tekijät on tunnistettu, voidaan suunnitella parhaiten soveltuvat ja vaikuttavimmat toimenpiteet. Luonnonympäristöissä toimet voivat liittyä esimerkiksi ennallistamiseen ja luonnon kytkeytyneisyyden vahvistamiseen. Esimerkiksi uhanalaisten lajien tai luontotyyppien läheisyydessä tärkeitä elinympäristöjen rakennepiirteitä voidaan tukea myös yrityksen tontilla.

Vaali ja vahvista luontoarvoja luonnonympäristössä: esimerkkejä toimenpiteistä

- Lisää lähellä esiintyville arvokkaille lajeille elinympäristöjä ja tärkeitä rakennepiirteitä (liito-orava-, lepakko-, ja linnunpöntöt, pölyttäjäkasvillisuus, lahoppuun lisääminen, jalopuiden istuttaminen)
- Kunnosta pienvesiä ja perusta niiden varrelle suojavyöhykkeitä
- Paranna ekologista verkostoa, täydennä viheryhteyksiä ja vahvista kytkeytyneisyyttä
- Monipuolista metsäisten alueiden puulajistoa, suosi lehtipuita ja lahoppuuta
- Torju haitalliset vieraslajit lajikohtaisten [torjuntaohjeiden mukaisesti](#)
- Perusta tai laajenna suojelualueita arvokkaimmilla kohteilla
- Hoida perinnebiotooppeja niittämällä tai laidunnuksella

Kuva: Ramboll Finland Oy

2.4. Toimenpiteet yrityksen tontilla

Hyödynnä lievennyshierarkiaa, kun laajennat tai rakennat tontille uutta

Uutta rakennettaessa lievennyshierarkia ohjaa valintoja suunnittelusta toteutukseen. Lievennyshierarkian mukaan luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvat haitat tulee ensisijaisesti välttää, toissijaisesti vähentää, sitten ennallistaa paikan päällä, ja lopuksi kompensoida.

Etene lievennyshierarkian mukaisesti:

1. Vältä vaikutukset jo suunnitteluvaiheessa

- Sijoita toiminta alueelle, jossa luontovaikutuksia syntyy kaikista vähiten. Näillä alueilla luonto on jo valmiiksi heikentynyt tai tavanomainen.
- Vältä toiminnan sijoittamista ekologisille yhteyksille, luonnontilaisille tai edustaville luontokohteille, tai joissa esiintyy uhanalaisia lajeja tai luontotyyppejä

2. Vähennä heikennysalueelle syntyviä välttämättömiä vaikutuksia teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla

3. Korjaa ja ennallista haittoja heikennetyllä kohteella

4. Kompensoi: hyvitä jäljelle jäävät luontoheikennykset ekologisella kompensatiolla

- Hyvitä toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle aiheutunut haitta lisäämällä luontoarvoja toisaalla

Lievennyshierarkian neljä askelta

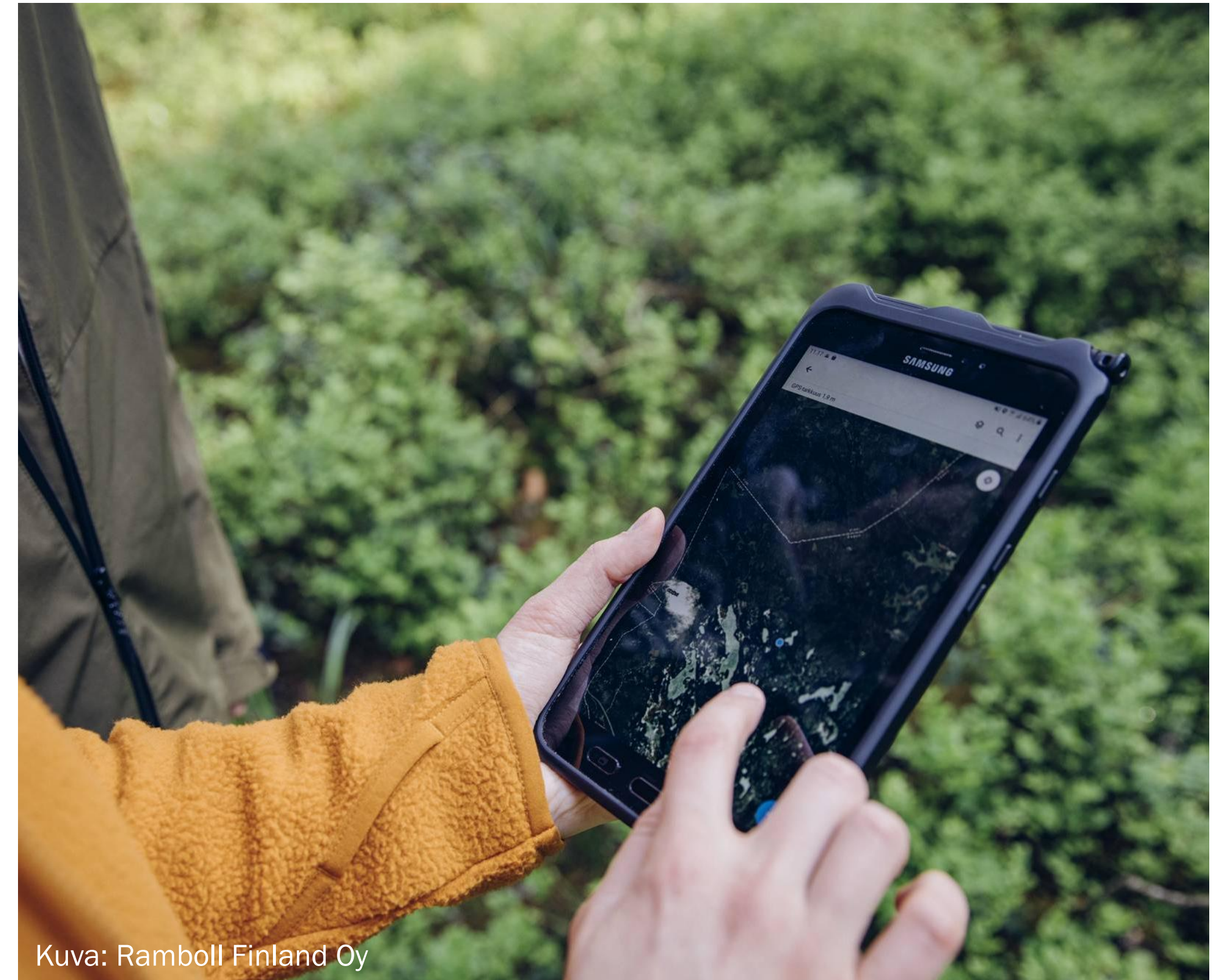
2.4. Toimenpiteet yrityksen tontilla

Mitä tapahtuu toimenpiteiden jälkeen?

Käytettävät mittarit ja seurantamenetelmät vaihtelevat toimenpiteittäin. Etenkin suurten toimenpiteiden vaikutuksia on suositeltavaa seurata sekä ennen että jälkeen toimenpiteiden. Pienille, yksittäisille toimenpiteille varmennus toimenpiteen onnistumisesta on riittävä. On tärkeää valita toimenpiteiden seurannasta vastaavat henkilöt ja valita toimenpiteiden laajuuteen soveltuvat seurantamenetelmät ja -tiheys.

Esimerkkejä mittareista

- Suojeltu tai ennallistettu pinta-ala
- Lajin havaintomäärät
- Biodiversiteettipisteet ([Biodiversity Metric](#))
- Lahopuun määrä (kpl / m³)
- Uusien liito-orava, lepakko-, lintu- ja/tai hyönteispönttöjen määrä
- Torjuttu vieraslajien pinta-ala ja torjuntakerrat
- Luontotyyppien ekologinen tila ja luonnonarvohehtaarit ([rakennetuille ympäristöille](#) ja [luonnonympäristöille](#))
- Lajisto- ja luontotyyppiselvitykset

Kuva: Ramboll Finland Oy

2.5. Arvoketjun luontovaikutukset

Arvoketju osana yrityksen luontotyötä

Yrityksen luontovaikutukset eivät synny vain yrityksen tontilla. Usein suurimmat vaikutukset ja riippuvuudet liittyvät arvoketjuun, kuten hankintoihin, tuotantoon ja logistiikkaan. Tämän vuoksi arvoketjun tarkastelu on tärkeä osa luontotyön aloittamista. Arvoketjun tarkastelu auttaa tunnistamaan, missä arvokohdan vaiheessa yritys on eniten riippuvainen luonnosta ja missä yrityksen toiminta aiheuttaa suurimmat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Arvoketjun luontovaikutusten ymmärtäminen tukee yritystä varautumaan sääntelyyn, asiakasvaatimuksiin ja rahoittajien odotuksiin sekä tunnistamaan luontoon liittyviä riskejä ja liiketoimintamahdollisuuksia.*

Yrityksen luontovaikutusten ja -riippuvuuksien tunnistaminen kannattaa tehdä vaiheittain ja systemaattisesti. Sen voi tehdä esimerkiksi seuraavien vaiheiden mukaisesti:

Vaihe 1. Kartoita ja kuvaa arvoketju

Vaihe 2. Paikanna toiminnan kosketuspinnat luontoon

Vaihe 3. Paikanna toiminnan vaikutus ja riippuvuudet luontoon

Vaihe 4. Hyödynnä olemassa olevaa tietoa ja työkaluja

Vaihe 5. Priorisoi olennaisimmat asiat

*Luontoriippuvuuksilla tarkoitetaan niitä luonnon tarjoamia ekosysteemipalveluja, joista yrityksen toiminta tai arvoketju on riippuvainen, kuten raaka-aineet, vesi tai pölytys.

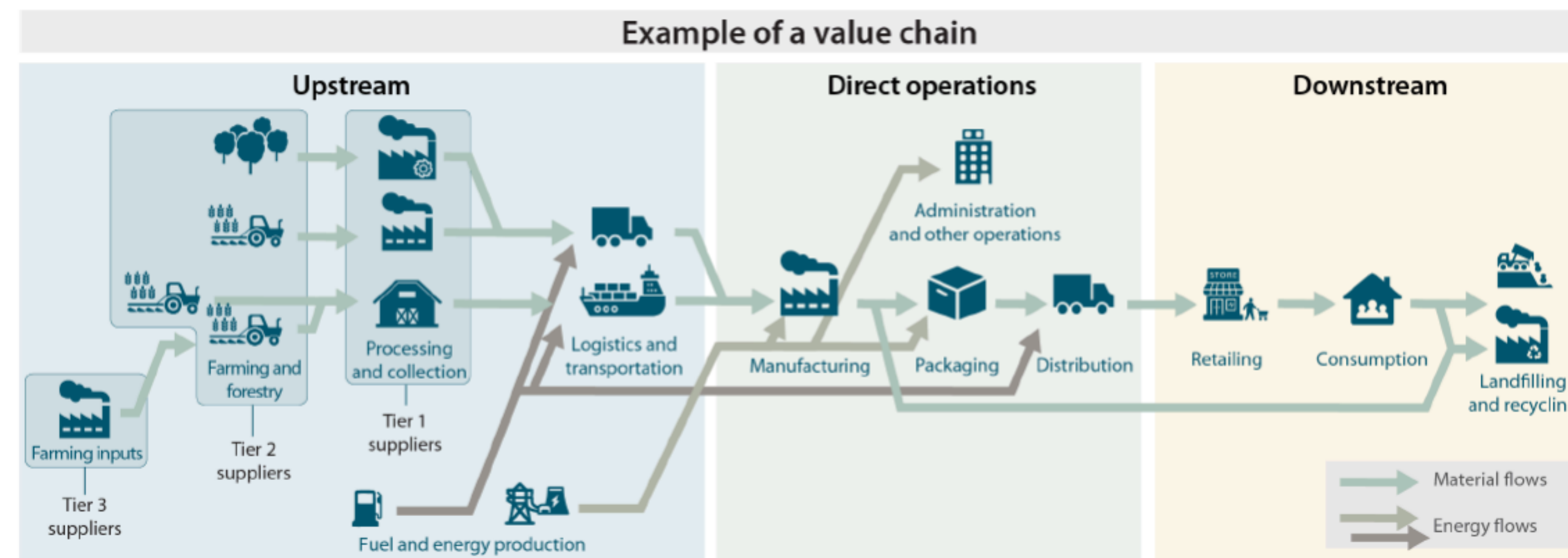
2.5. Arvoketjun luontovaikutukset

Vaihe 1. Kartoita ja kuvaa arvoketju

Luontotyö arvoketjutasolla alkaa kokonaiskuvan muodostamisesta. Kun yritys hahmottaa arvoketjunsä keskeiset vaiheet, on helpompi ymmärtää, missä kohdin vaikutuksia ja riippuvuuksia luontoon todennäköisesti syntyy.

Miten?

- Kuvaa arvoketjun keskeiset vaiheet – hankinnat, tuotanto, logistiikka, käyttö, elinkaaren loppu
- Rajaa tarkastelu aluksi tarvittaessa olennaisimpiin tuotteisiin, palveluihin tai liiketoimintoihin.

Esimerkki arvoketjusta ja sen eri vaiheista. Lähde: [SBTN](#) (2024)

2.5. Arvoketjun luontovaikutukset

Vaihe 2. Arvioi luontoriippuvuudet ja -vaikutukset

Seuraavaksi tarkastellaan, mistä luonnon tarjoamista ekosysteemipalveluista yrityksen toiminta on riippuvainen ja millaisia vaikutuksia toiminta aiheuttaa luonnon monimuotoisuudelle. Tämä auttaa tunnistamaan, mitkä arvoketjun osat ovat luontotyön kannalta olennaisimpia.

Hyödynnä toimialatason tietoa

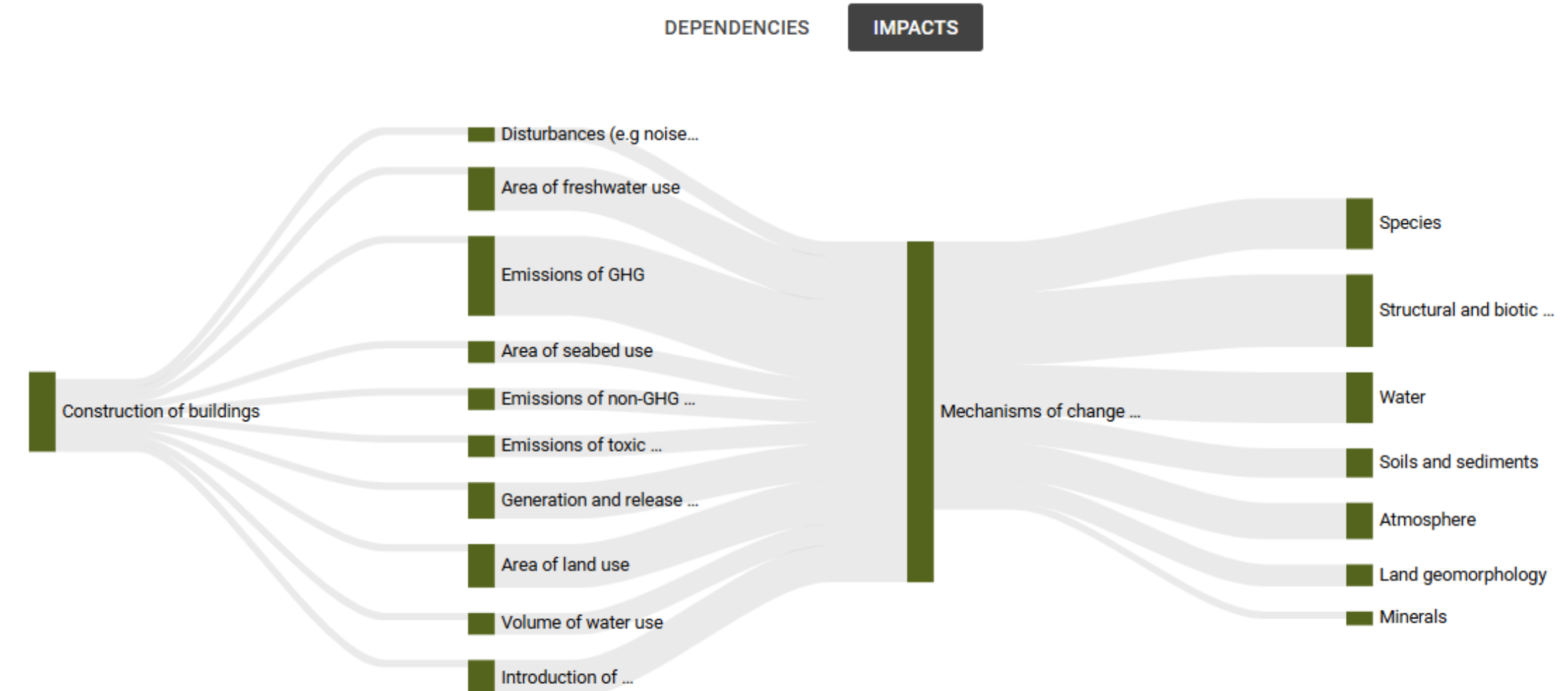
- ENCOREn ja Materiality Screening Tool (MST) kaltaiset työkalut osoittavat, mitkä toiminnot eri toimialoilla ovat tyypillisesti riippuvaisia luonnosta tai aiheuttavat painetta luonnolle.
- Tämä auttaa muodostamaan nopean kokonaiskuvan ennen yksityiskohtaisemman tiedon keräämistä.

Tarkastele yrityksen toimintaa

- Arvioi, mitä yritys tekee ja mitä toimittajat tekevät.
- Vertaa yrityksen toimintaa toimialatason tuloksiin ja pohdi, mitkä niistä ovat olennaisia juuri teidän yrityksen kannalta.

Tunnista todennäköiset korkean riskin alueet

- Kiinnitä huomiota arvoketjun vaiheisiin, joissa vuorovaikutus luonnon kanssa on todennäköisesti voimakkainta.

Esimerkki Encoren työkalusta. Lähde: [ENCORE](#)

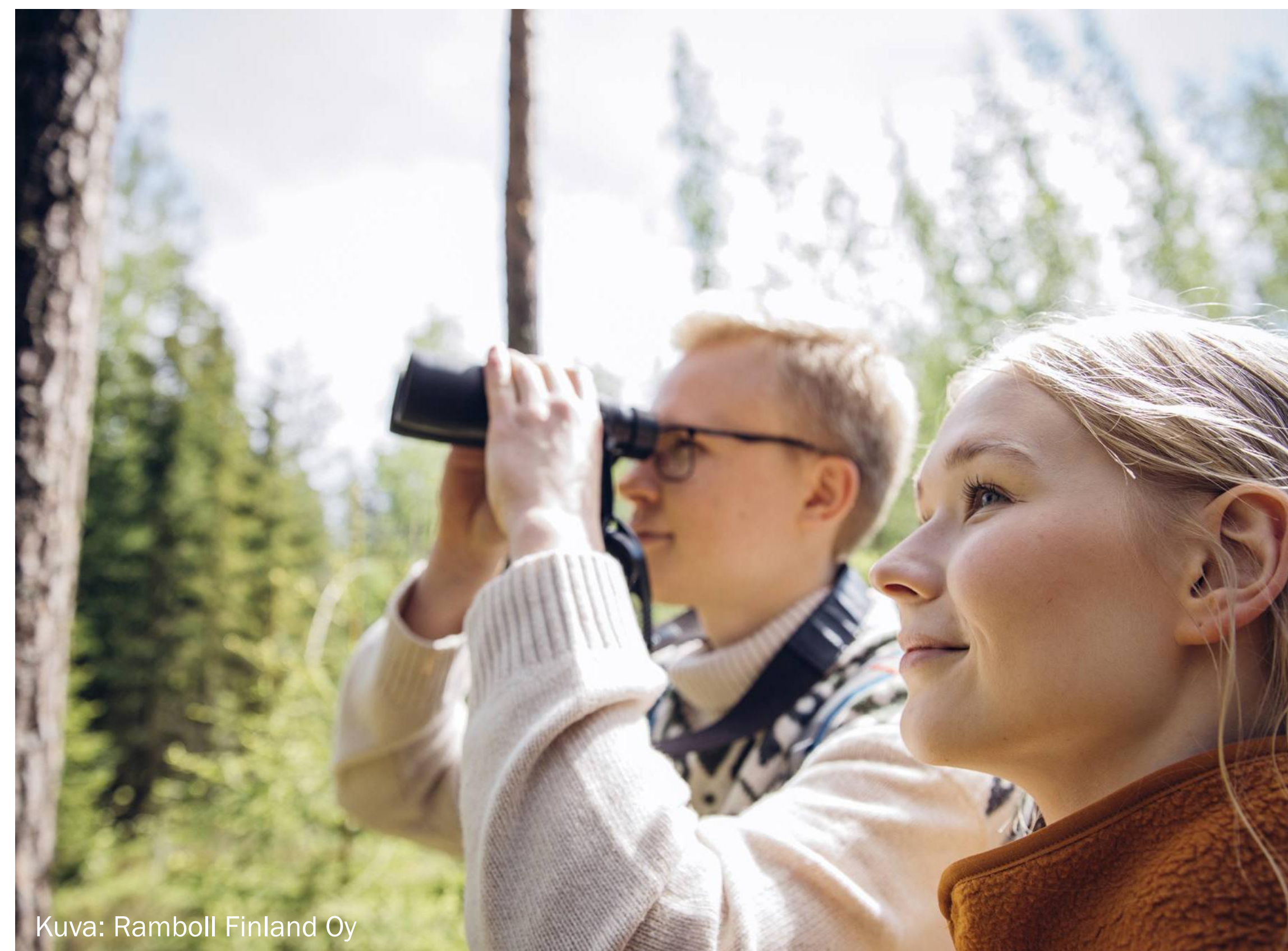
2.5. Arvoketjun luontovaikutukset

Vaihe 3. Paikanna toiminnan vaikutus ja riippuvuudet luontoon

Kun arvoketjun vaiheet ja luontovaikutukset on hahmotettu yleisellä tasolla, seuraavaksi tunnistetaan, missä kohdin yrityksen toiminta on konkreettisesti vuorovaikutuksessa luonnon kanssa. Yrityksen toimitilojen sijainti ja hankintojen materiaalivirtojen tarkempi ymmärtäminen auttaa hahmottamaan, missä luontovaikutukset syntyvät.

Miten:

- Tunnista arvoketjun vaiheet, joissa yrityksen toiminta on kytköksissä maankäyttöön, luonnonvaroihin tai ekosysteemeihin
- Selvitä, missä maissa tai alueilla nämä toiminnot sijaitsevat
- Kiinnitä huomiota alueisiin, joilla luonto on herkkää tai jo ennestään heikentynyttä

Kuva: Ramboll Finland Oy

2.5. Arvoketjun luontovaikutukset

Vaihe 4. Hyödynnä olemassa olevaa tietoa ja työkaluja

Luontoriippuvuuksien ja -vaikutusten tunnistamista ei tarvitse aloittaa tyhjästä. Yritys voi hyödyntää olemassa olevaa tietoa ja valmiita työkaluja saadakseen yleiskuvan oman arvoketjun luontoon liittyvistä riskeistä ja vaikutuksista.

Tunnistamisen tukena voi käyttää esimerkiksi:

- toimialatason tietoa ja selvityksiä
- paikkatietoa ja avoimia luontoaineistoja
- toimittajilta saatavaa tietoa
- kansainvälisiä viitekehyksiä ja työkaluja, kuten [ENCORE](#), [Materiality Screening Tool](#) tai [WWF Biodiversity Risk Filter](#)

Näiden avulla yritys voi:

- hahmottaa, missä arvoketjun vaiheissa luontovaikutukset ovat todennäköisesti suurimpia
- tunnistaa korkean luontoriskin alueita ja toimintoja

Kuva: Ramboll Finland Oy

2.5. Arvoketjun luontovaikutukset

Vaihe 5. Priorisoi olennaisimmat asiat

Kaikkia arvoketjun osia ei tarvitse käsitellä samalla tarkkuudella. Yrityksen kannattaa tunnistaa ne arvoketjun vaiheet, alueet ja toiminnot, joissa luontovaikutukset tai -riskit ovat suurimmat ja joissa toimenpiteillä voidaan saada aikaan merkittävin hyöty luonnolle.

Priorisoinnissa voidaan huomioida esimerkiksi:

- vaikutusten suuruus ja luonne (merkittävä heikennys, herkät elinympäristöt)
- sijainti (luonnon kannalta herkkä tai jo heikentynyt alue)
- yrityksen vaikutusmahdollisuudet ja päätösvalta
- liiketoiminnan riskit ja mahdollisuudet (esim. toimitusvarmuus, asiakasvaatimukset)
- tiedon saatavuus ja toimenpiteiden toteutettavuus

Priorisoinnin lopputuloksena yritys saa:

- selkeän käsityksen siitä, mihin luontotyössä kannattaa keskittyä ensin
- perustan tavoitteiden asettamiselle, toimenpiteiden valinnalle ja resurssien kohdentamiselle
- lähtökohdan keskustelulle mahdollisesta yhteistyöstä Lahden kaupungin kanssa

2.5. Arvoketjun luontovaikutukset

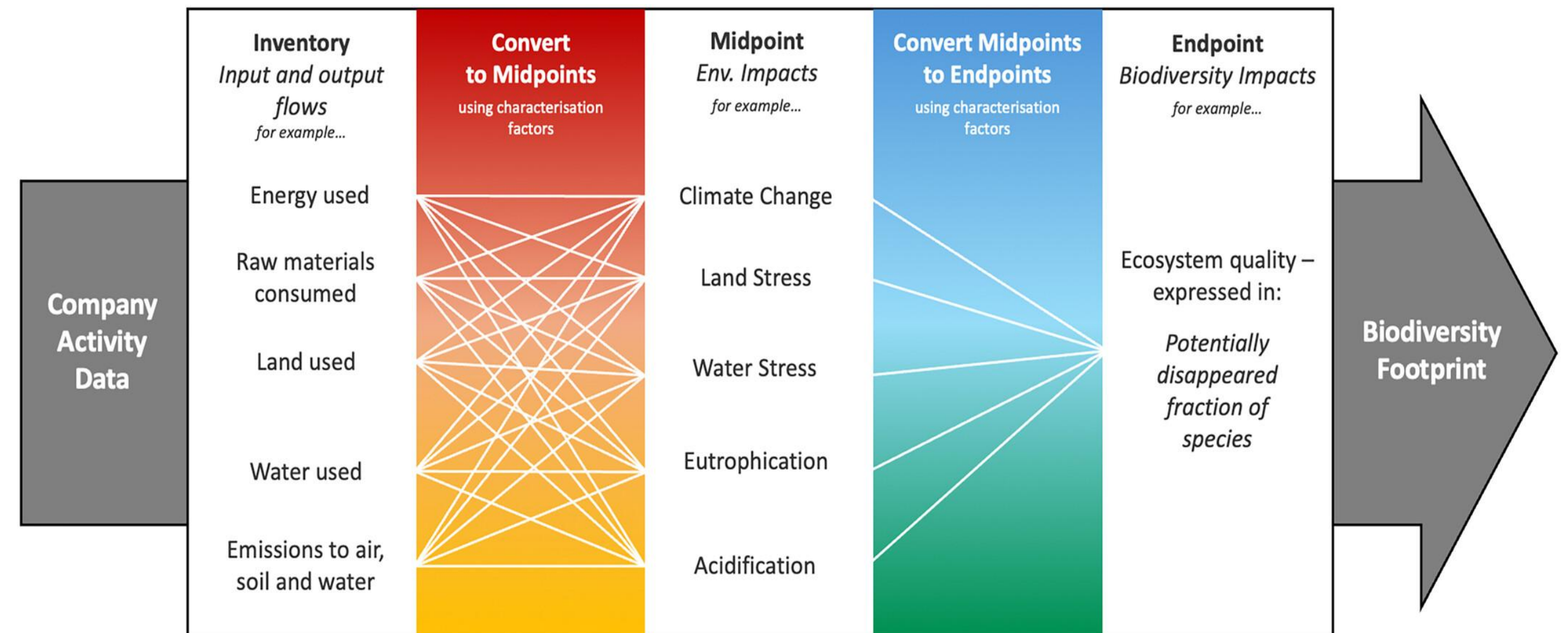
Luontojalanjälki yhtenä arviointitapana

Luontojalanjälkilaskenta on yksi tapa tarkastella yrityksen luontovaikutuksia systemaattisesti koko arvoketjussa. Se ei ole välttämätön aloitusvaiheessa, mutta voi myöhemmin tukea vaikutusten vertailua ja toimenpiteiden kohdentamista. Laskentaa tehdään usein elinkaariarviointiin (LCA) pohjautuvilla menetelmillä ja tietokannoilla.

Luontojalanjälkilaskenta auttaa yritystä:

- tunnistamaan luontovaikutusten merkittävimmät hotspotit
- vertailemaan tuotteita, raaka-aineita tai toimittajia
- kohdentamaan toimenpiteitä sinne, missä niillä on suurin vaikutus

Kaikkien yritysten ei tarvitse tehdä luontojalanjälkilaskentaa heti. Monille yrityksille riittää alkuvaiheessa arvoketjun laadullinen tarkastelu ja olennaisten luontovaikutusten tunnistaminen. Luontojalanjälkilaskenta voi tulla ajankohtaiseksi myöhemmin, kun tavoitteita halutaan täsmentää tai vaikutuksia vertailla systemaattisemmin.

Luontojalanjälkilaskennan havainnollistaminen. Lähde: Bromwich ym. 2024

2.6. Hyödyllisiä ohjeita ja työkaluja luontotyön aloittamiseen

Luontotyön aloittaminen ei edellytä erillisiä selvityksiä tai erikoisosaamista. Näille kahdelle dialle on koottu ohjeita ja työkaluja, joiden avulla yritys voi edetä vaiheittain ja omiin resursseihinsa sopivalla tavalla.

Ohjeistuksia ja julkaisuja

EK:n toimialaliitot – [Luontotiekartat](#): EK:n poimintoja kuuden keskeisen toimialan tiekarttatyöstä. Huom. myös muita toimialakohtaisia tiekarttoja on julkaistu.

WWF – [Biodiversity Project Guide for Companies](#): Käytännönläheinen opas yrityksille, jotka haluavat suunnitella ja toteuttaa konkreettisia biodiversiteettihankkeita, erityisesti maa- ja metsäympäristöissä.

TNFD – [Taskforce on Nature-related Financial Disclosures](#): Ohjeistus luontoriippuvuuksien, -vaikutusten, -riskien ja -mahdollisuuksien tunnistamiseen ja raportoimiseen, mukaan lukien sektorikohtaisia lisäohjeistuksia

[Science Based Targets Network](#) (SBTN): Tieteeseen perustuva lähestymistapa yritysten luontotavoitteiden asettamiseen, erityisesti maa- ja vesivaikutusten osalta.

WBCSD – [Roadmaps to Nature Positive](#): Toimialakohtaiset etenemispolut luontoposiitivisuuteen mm. rakennetulle ympäristölle, energia- ja metsäteollisuudelle.

Suomen Luontopaneeli – [Liiketoiminta vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta](#): Hallitustenvälisen luontopaneelin (IPBES) arviointiraportin keskeiset viestit

Vieraslajit.fi – Vieraslajien torjunta lajikohtaisten [torjuntaohjeiden](#) mukaisesti

2.6. Hyödyllisiä ohjeita ja työkaluja luontotyön aloittamiseen

Työkaluja

[ENCORE](#) : Avoimen datan työkalu luontoriskien ja -riippuvuuksien ymmärtämiseen

[Materiality Screening Tool](#) : SBTN:n analyysityökalu luontovaikutusten ja -riippuvuuksien arviointiin

[WWF Biodiversity Risk Filter](#): WWF:n Biodiversity Risk Filter auttaa yrityksiä ja sijoittajia tunnistamaan luontovaikutuksiinsa liittyviä riskejä

[Biodiversity Metric](#): Hankkeiden biodiversiteettivaikutusten arviointiin

[BOOST](#) : BOOST-hankkeessa kehitetyt ekologisen kompensaaion työkalut ja ohjeet

Lisätietoja oppaasta antaa Heli Huuskonen
heli.huuskonen@lahti.fi